

ПРЕС-РЕЛІЗ

до засідання «круглого столу»

«Виведення капіталів з України: масштаби та напрямки запобігання»

Процеси виведення капіталів з України поглиблюють диспропорції розвитку вітчизняної економіки, гальмуючи її розвиток та стримуючи структурні зрушення. Серед основних макроекономічних ефектів виведення капіталів слід **виділити**:

- **спотворення фінансових та інвестиційних потоків.** Інвестиції в Україну, крім свого традиційного призначення, часто є ланкою схем прихованого виведення капіталу. Показовим прикладом цього є значні обсяги інвестицій з Кіпру, які складають понад 33 % від загального обсягу прямих інвестицій в Україну;
- **уразливість національної фінансової системи.** Поширеність схем прихованого виведення капіталів, доступність і легкість використання каналів виведення коштів негативно позначаються на стійкості фінансової системи України. Кошти, які виводяться в інші економічні території, а потім повертаються у формі портфельних інвестицій або позик в національну економіку, стають ресурсом, який суб'єкти господарювання можуть легко вилучати із національної економіки, що є особливо небезпечним у періоди кризових явищ;
- **зниження ефективності валютної політики.** Відплив капіталу шляхом зниження експортних цін за зовнішньоекономічними контрактами створює тиск на обмінний курс національної валюти. Поглиблюючи диспропорції торговельного балансу, процеси виведення капіталів значно зменшують еластичність експорту до реального обмінного курсу гривні. Відповідно до економічної теорії девальвація веде до збільшення прибутковості експортера, що дозволяє йому знизити ціну з метою підвищення конкурентоспроможності та збільшення обсягів реалізованої продукції. Проте у разі, якщо підприємство акумулює прибутки за кордоном, девальвація дозволить йому вивести за кордон більшу суму та не стимулюватиме його до збільшення фізичного обсягу експорту;
- **зниження рівня технологічного забезпечення підприємств та оновлення основних засобів.** Оновлення основних засобів потребує значних вкладень грошових коштів, оскільки механізм амортизації в таких умовах не в змозі забезпечити оновлення основних фондів в необхідному обсязі. Акумуляція капіталів за кордоном значно знижує рівень національних заощаджень, а відповідно не дозволяє спрямовувати ці кошти в галузі та сектори, у яких ці фінансові ресурси можуть бути трансформовані в інвестиції. Відповідно скорочується наявний в країні інвестиційний ресурс;
- **порушення цілісності та справедливості податкової системи.** У результаті використання суб'єктами господарювання схем прихованого виведення капіталів для мінімізації податкових зобов'язань створюються умови для диференціації фактичного рівня оподаткування різними платниками податків. Відповідно спотворюються механізми конкуренції у країні, зменшується роль традиційних чинників конкурентоспроможності, які сприяють технологічно-інноваційному розвитку галузей національної економіки. За таких умов значущою конкурентною перевагою стають навички використання технік виведення коштів з-під оподаткування;
- **перенесення податкового навантаження на менш «мобільні» податкові бази,** такі як праця та споживання. Виведення прибутків за межі національної економіки призводить до звуження бази оподаткування та спричиняє необхідність перерозподілу податкового навантаження. Таким чином, для забезпечення надходжень до бюджету податкове навантаження поступово переноситься з бізнесу на населення України;
- **збільшення адміністративних витрат податкових органів.** Перекриття каналів і схем прихованого виведення капіталів пов'язане з необхідністю залучення кваліфікованих фахівців, співпраці з міжнародними експертами й податковими органами інших країн. Це потребує значних матеріальних і людських ресурсів, технічного та фінансового забезпечення.

Узагальнюючи рекомендації міжнародних організацій та кращу практику національних урядів, серед основних **напрямів** протидії прихованому впливу капіталу слід виділити:

1. Скорочення податкового навантаження на корпоративні доходи підприємств:

- Доповнення переліку витрат, передбаченого статтею 138 «Склад витрат та порядок їх визнання» Податкового кодексу України, витратами, які згідно поточної редакції Податкового кодексу України не враховуються при визначенні оподаткованого прибутку, зокрема медичне страхування співробітників, усі види професійного навчання, організацію прийомів та свят, представницькі витрати тощо.
- Поширення норм статті 138.10.1. Податкового кодексу України щодо віднесення до складу витрат, що зменшують об'єкт оподаткування, сум витрат на поліпшення та ремонт основних засобів на нематеріальні активи господарюючих суб'єктів, що відповідає сучасним вимогам щодо інформатизації та глобалізації ведення бізнесу.
- Перегляд мінімально допустимих строків корисного використання основних засобів у ст. 145 Податкового кодексу України з метою їх скорочення відповідно до міжнародних стандартів фінансової звітності (IAS).

- Встановлення нульової ставки оподаткування прибутку, який інвестується у придбання або виготовлення власними силами машин та обладнання, біологічних активів та засобів програмного забезпечення.

2. Запровадження регулювання контрольованих іноземних корпорацій (КІК) шляхом внесення змін до Податкового кодексу України:

- Внесення змін до вітчизняного податкового законодавства, запровадження у ньому поняття контрольованої іноземної корпорації, опосередкованого та конструктивного володіння корпоративними правами. Ці зміни доцільно узгодити з Одинадцятьою Директивою Ради Європи № 89/666/ЄЕС від 21.12.1989 року про розкриття вимог стосовно відкритих в державі-члені філій стосовно окремих типів компаній, які керуються законодавством іншої держави та Дванадцятію законодавчої Директиви Ради Європи № 89/667/ЄЕС від 21.12.1989 стосовно одноосібних приватних компаній з обмеженою відповідальністю.
- Визначення у податковому законодавстві правил ідентифікації КІК, які базуються на розмірі частки резидента України у майні (активах) КІК, якою він прямо, опосередковано або конструктивно володіє.
- Забезпечення щорічного оприлюднення інформації Міністерства доходів та зборів України щодо активів та фінансових результатів КІК, частки фізичних та юридичних осіб резидентів України у КІК, дивідендів, сплачених КІК резидентам України, прибутків КІК, які були включені до складу доходів фізичних та юридичних осіб-резидентів України.

3. Посилення протидії відпливу за кордон капіталів, отриманих в Україні незаконним шляхом, через імплементацію нових стандартів ФАТФ від 16 лютого 2012 року у національне законодавство:

- Розширення переліку предикатних кримінальних правопорушень, зокрема включення до нього ухилення від сплати податків, що дозволить розглядати ухилення від сплати податків у зв'язку подальшими діями з легалізації (відмивання) таких коштів та використовувати додаткові інструменти щодо зупинення відповідних фінансових операцій для недопущення виведення таких коштів у «податкові гавані»;
- Приведення Методики проведення національної оцінки ризиків легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансування тероризму у відповідність до вимог нового керівництва ФАТФ «Оцінка ризиків відмивання коштів та фінансування тероризму на національному рівні».

4. Мінімізація ризиків корупційної діяльності публічних осіб та виведення таких доходів з України шляхом перегляду положень діючого антикорупційного законодавства:

- Поширити поняття «публічної особи» на осіб, які виконують або виконували публічні функції в Україні та внести відповідні зміни у Закон України «Про запобігання та протидію легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму».
- На законодавчому рівні доповнити поняття «публічної особи», включивши наступні категорії осіб, що виконують публічні функції в Україні: членів представницьких законодавчих органів, зокрема депутатів місцевих рад усіх рівнів, мерів міст, консулів, керівників торгово-економічних місій, вищих партійних функціонерів, релігійних лідерів, керівників національних благодійних фондів, заступників та помічників вище перелічених осіб, членів їх сімей.
- З метою уникнення подвійного тлумачення і зловживання під час визначення публічної особи та встановлення контролю над фінансовими операціями, які вони здійснюють, на рівні Кабінету Міністрів України необхідно передбачити створення та оприлюднення реєстру публічних осіб і наближених до них осіб з постійним його оновленням.
- Змінами до Закону України «Про засади запобігання та протидії корупції» передбачити протягом наступних 5 років після відставки або після зняття з відповідної посади обов'язковість декларування доходів та видатків для публічних діячів та оприлюднення цієї інформації у ЗМІ.
- Посилити контроль за безготівковими переказами грошових коштів фізичними особами, в тому числі, розрахунками через Інтернет. Зокрема, при здійсненні грошових переказів через Інтернет, необхідно встановити вимогу щодо встановлення ідентифікації особи як тієї, що передає гроші, так і тієї, що отримує. Такі перекази, а також інформація про фізичних осіб, що здійснюють такі перекази, має бути розкрита суб'єктам первинного фінансового моніторингу.
- Передбачити на законодавчому рівні вимогу до учасників державних закупівель щодо надання інформації про кінцевого вигодонабувача та внести відповідні зміни у Закон України «Про здійснення державних закупівель».
- Здійснити заходи із наближення вітчизняного законодавства до Конвенції ЄС від 26 липня 1995 року щодо захисту фінансових інтересів Європейських Співтовариств, яка передбачає відповідальність фізичних та юридичних осіб за вчинення корупційних злочинів, шахрайства та відмивання коштів.

5. Розбудова ефективної системи повернення активів, отриманих злочинним шляхом та виведених з країни відповідно до рекомендацій ООН, Світового банку та ініціативи StaR:

- Розробка законодавчого забезпечення процедур повернення активів, виведених злочинним шляхом з України;
- Розподіл між профільними відомствами обов'язків із здійснення функцій з повернення активів, отриманих злочинним шляхом та виведених з країни.